

Znanstveni skup *Europska iskustva i nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj*, Zagreb, 1. prosinca 2006.

Dana 1. prosinca 2006. održan je pod pokroviteljstvom ministra znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, prof. dr. sc. Dragana Primorca, u Zagrebu u prostorijama Učiteljskog fakulteta znanstveni skup *Europska iskustva i nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj*. Organizator skupa je Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja (Institut za društvena istraživanja u Zagrebu) u suradnji s Učiteljskim fakultetom, Prirodoslovno matematičkim fakultetom (Odjel za matematiku i Geografski odsjek) te Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu.

Sudionici skupa bili su znanstvenici, nastavnici iz znanstvenih i znanstveno – nastavnih institucija, predstavnici državnih agencija i strukovnih udruga u području obrazovanja, predstavnici škola te autori udžbenika.

Pozdravne riječi uputili su načelnica Odjela za praćenje stanja i razvoja strategije u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske mr. sc. Vini Rakić, u ime ministra prof. dr. sc. Dragana Primorca, i dekan Učiteljskog fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Vladimir Šimović. Skup je otvorio prof. dr. sc. Ivan Cifrić priopćenjem koje nosi naslov *Suvremeno društvo i obrazovanje*, u kojem je posebice bio naglasak na utjecaju suvremenog društva na pojedinca, a time i na njegovo obrazovanje, kao i na potrebu usklađivanja modernih tokova društva i procesa obrazovanja. Dr. sc. Brani-slava Baranović upoznala nas je u izlaganju pod naslovom *Nacionalni kurikulumi za obvezno obrazovanje u europskim zemljama – stanje i razvojni trendovi* s Centrovim projektom.

Evaluacija nastavnih programa i razvoj nacionalnog kurikuluma za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj. U prvoj etapi projekta provedeno je empirijsko istraživanje mišljenja učitelja, učenika osmih razreda i ravnatelja o nastavnim programima (uzorak od 120 osnovnih škola u Hrvatskoj). U drugoj etapi provedena je komparativna analiza *Europska iskustva i nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj*, u kojoj su kao uzorak poslužili nacionalni kurikulumi od 11 zemalja: Švedska, Finska, Norveška, Škotska, Irska, Engleska, Nizozemska, Njemačka – NRW, Austrija, Mađarska i Slovenija. U analiziranim europskim zemljama obvezno obrazovanje traje 9 – 12 godina, a sastoji se od primarnog i nižeg srednjeg obrazovanja. Njihovi nacionalni kurikulumi više su orijentirani na odgojno – obrazovne ishode koje se definira na različitim razinama, a škola ima široku autonomiju i veću odgovornost u njihovoj provedbi. Nakon izlaganja doc. dr. sc. Dijane Vican s Odjela za pedagogiju Sveučilišta u Zadru, pod naslovom *Aktualno stanje nacionalnog kurikuluma za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj*, u kojem je istaknula poteškoće i rješenja vezana za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj, uslijedila je rasprava o rezultatima komparativne analize i njihovoj važnosti za unapređenje nacionalnog kurikuluma u Hrvatskoj, a to je ujedno bio i glavni cilj ovoga skupa.

Nakon rasprave predavači su predstavili šest kurikulumskih područja u nacionalnim kurikulumima 11 europskih zemalja. Temu jezičnog područja otvorio je prof.

dr. sc. Ante Bežen priopćenjem pod naslovom *Materinski jezik*. Naglasio je da je nacionalni jezik temeljni i obvezan nastavni predmet u svim kurikulumima proučavanih europskih zemalja u osnovnoj i obveznoj školi te mu pripada i najveći broj sati tjedno i godišnje. U Hrvatskoj je broj sati materinskog jezika među najnižima. Nastavni plan i program za osnovnu školu (1999.) i Hrvatski nacionalni obrazovni standard (2005.) znatno se glede materinskog jezika metodološki razlikuju od temeljnih dokumenata europskih država.

Prof. dr. sc. Jelena Mihaljević Djigunović pridala je posebnu pozornost u svom izlaganju pod naslovom *Strani jezici početku učenja jezika, ciljevima i satnici*. U europskim zemljama se na fakultativnoj razini nudi učenje stranog jezika već na početku školovanja, dok se s obveznim učenjem počinje u različitoj dobi (npr. Engleska u 11. godini, Mađarska u 9. godini). U nekim zemljama učenici mogu učiti i četiri strana jezika (npr. u Švedskoj jezici A1, A2, B1 i B2). Od engleskog kao međunarodnog jezika očekuju se puno veći ishodi. Ciljevi učenja su učenje o drugim kulturama te razvijanje tolerancije, timskog rada, samostalnosti u učenju... Satnica stranog jezika uglavnom nije centralno određena. Hrvatski dokumenti su u visokoj mjeri u skladu s europskim trendovima. Poboljšati bi se trebalo uvjete učenja, satnica bi morala biti fleksibilnija, a vrednovanje učenikovih postignuća povezano s ciljevima učenja predmeta.

Prof. dr. sc. Aleksandra Čižmešija i dr. sc. Ivana Batarelo izložile su svoje rezultate istraživanja u izlaganju pod naslovom *Matematika i informacijsko – komunikacijska tehnologija*. Matematika je u proučavanim europskim zemljama temeljni i zasebni nastavni predmet koji je obvezan u svim ciklusima obveznog obrazovanja. U matematičkim kurikulumima europskih zemalja istaknuta je važnost razvoja učeničkih kompetencija, a sadržaji nisu specificirani (npr. Njemačka) ili su dani samo okvirno.

Informacijsko – komunikacijska tehnologija predstavlja zaseban predmet ili se predaje u okviru različitih predmeta i kao međupredmetno područje: tehnička kultura, obrtništvo, umjetnost, informatika, tehnologija... Predmeti su u nacionalnim kurikulumima obvezni ili izborni (npr. Elektronika s robotikom u Sloveniji), a satnica je uglavnom fleksibilna. U Hrvatskoj se informacijska i komunikacijska tehnologija uče u okviru obveznog predmeta Tehnička kultura, u izbornim predmetima Informatika od 5. do 8. razreda te izvannastavnoj aktivnosti iz područja informatike od 1. do 4. razreda.

Znanstveni novak pri Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu Mladen Domazet naglasio je u svom priopćenju pod naslovom *Prirodoslovno područje* da ono u ovoj analizi odgovara hrvatskom predmetu Priroda i društvo te predmetima Priroda, Biologija, Fizika i Kemija. U kurikulumima europskih zemalja posebice su naglašeni praktični i društveni ciljevi, a ne kognitivno poznavanje sadržaja. U Hrvatskoj je satnica prirodoslovlja manja od satnice u većini europskih zemalja, te zbog toga nema dovoljno prostora za praktičan i samostalan rad učenika.

Snežana Koren, prof., u izlaganju pod naslovom *Društveno – humanističko područje* upoznala nas je s rezultatima komparativne analize za europske zemlje i Hrvatsku.

U kurikulumima proučavanih zemalja Društveni predmeti poučavaju se kao zasebni (npr. povijest, geografija, religijsko obrazovanje), integrirani (Priroda i društvo) ili su njihovi sadržaji integrirani u određene predmete (interkulturalizam). U većini europskih zemalja škola ima veliku autonomiju u određivanju tema, nastavnih metoda i broja ukupnih sati. Povijest se, primjerice, u dobi do 11 godina poučava u sklopu predmeta kojem bi u Hrvatskoj odgovarao predmet Priroda i društvo. U dobi od 11 do 14 godina povijest je u većini zemalja zaseban i obvezan predmet, a nakon viših razreda osnovne škole ili niže srednje škole postaje uglavnom izbornim predmetom. U nastavnom planu i programu iz 2006. za osnovne škole u Hrvatskoj vide se određeni pomaci u odnosu na program iz 1999., ali pridaje se još uvijek prevelika važnost usvajanju faktografije, nedovoljno je naglašen razvoj učeničkih kompetencija, a međupredmetna je povezanost slaba.

Prof. dr. sc. Vera Turković otvorila je priopćenjem pod naslovom *Likovni odgoj* temu umjetničkog područja. Naglasila je da ovaj predmet u kurikulumima 11 europskih zemalja zauzima važno mjesto jer se njime prvenstveno razvijaju vještine kojima učenici mogu kreativno rješavati probleme. Likovni odgoj je zato obvezni predmet s većom satnicom u nižim razredima. U Hrvatskoj je 1996. godine na prijedlog ministricе prosvjete zbog rasterećenja nastavnog plana i programa nastava likovnog odgoja u 5. i 6. razredu prepolovljena, a u 7. i 8. skoro ukinuta. Godine 2002. Ministarstvo prosvjete donijelo je odluku da sadržaje Likovne kulture treba integrirati u ostale predmete.

Prof. dr. sc. Pavel Rojko izložio je rezultate svog istraživanja u priopćenju pod naslovom *Glazbeni odgoj*. Glazba je u većini europskih zemalja obvezan i samostalan predmet. Broj sati tjedno varira od jednog sata (npr. Škotska) do mogućih 6 sati (npr. Austrija). Osobita se važnost pridaje aktivnom muziciranju i umjetničkom stvaralaštvu, a škole imaju veliku autonomiju glede povećanja satnice glazbenog odgoja (npr. Austrija).

Dr. sc. Iris Marušić istakla je u izlaganju *Organizacija izborne nastave – vremenski okviri i izborni sadržaji* da se proučavane europske zemlje razlikuju od Hrvatske po tome što njihove škole imaju znatnu autonomiju u odabiru sadržaja unutar kurikuluma i organizaciji izborne nastave. Nakon izlaganja uslijedila je rasprava i rad u sekcijama po područjima.

U posljednjem dijelu skupa dano je izvješće o radu u radionicama. Njihovi voditelji i sudionici zaključili su da su rezultati ovog značajnog projekta otvorili mnoga pitanja te dali odgovarajuća rješenja koja će svakako unaprijediti nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj.

Maja ČUTIĆ GORUP, prof.